

До вершин науки через співпрацю з науковими закладами Херсонщини

Галина ПАЛІЧЕВА,

директор Херсонського обласного центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді, відмінник освіти України

Педагогічний колектив Херсонського обласного центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді створив систему навчально-виховної роботи з виявлення та підтримки обдарованої молоді. Ця система охоплює роботу гуртків трьох рівнів, що передбачає діяльність учнів від найпростіших дослідів до наукових експериментів, участь школярів в екологічних, природоохоронних науково-освітніх курсах та акціях.

Важливе значення в організації цієї роботи має співпраця облЦЕНТУМ з Херсонським державним університетом, Херсонським державним аграрним університетом, Південноукраїнським регіональним інститутом післядипломної освіти педагогічних кадрів, Херсонською гідробіологічною станцією Національної академії наук України, Чорноморським біосферним заповідником, Біосферним заповідником «Асканія-Нова» ім. Ф.Є. Фальц-Фейна. Завдяки цій співпраці реалізовано науково-освітній проект «Екологічна освіта дітей та юнацтва для сталого розвитку степового Причорномор'я».

З 2000-го року на базі Біосферного заповідника «Асканія-Нова» організовано експедиційний табір «Фламініго». За цей час змістовна діяльність нашого Центру набула глибокого наукового підґрунтя. Разом із досвідченими науковцями заповідника розроблений польовий практикум, реалізація якого дає гуртківцям можливість набувати навичок роботи на природоохоронних територіях. Значний внесок у впровадження практикуму зробила завідувач сектору екологічної пропаганди заповідника С.О. Весела.

Під час практикуму особливий інтерес в учнів викликає робота у зоопарку заповідника під керівництвом головного наукового співробітника, доктора біологічних наук, професора Є.П. Стекленьова. Діти оволодівають методами годування та догляду за дикими тваринами.

Провідний науковий співробітник лабораторії дендропарку, кандидат біологічних наук А.Ф. Рубцов ознайомлює юних дослідників з колекційним фондом деревних рослин дендрологічного парку Асканії-Нови.

Завідувач лабораторії біомоніторингу та заповідного степу Н.Ю. Дрогобич проводить з юннатами наукову екскурсію екологічною стежкою у природне ядро біосферного заповідника, доступ до якого мають тільки наукові співробітники, які вивчають степ, збережений у первинному вигляді.

Участь юннатів у практикумі на базі заповідника «Асканія-Нова» дає їм змогу працювати на природоохоронних територіях, дізнаватися про методи та принципи діяльності заповідника світового рівня, обирати теми науково-дослідних робіт, визначитися з майбутньою професією.

Важливою складовою співпраці із заповідником є спільна участь науковців і юннатів у Міжнародних днях спостереження за перелітними птахами. Кожного року на початку жовтня юннати Центру спостерігають, як готуються журавлі до перельоту. Дані спостережень гуртківці передають науковим співробітникам заповідника, які в подальшому використовують їх у вивченні міграції птахів.

Перлиною Херсонщини є Чорноморський біосферний заповідник, водно-болотні угіддя якого мають міжнародне значення як місця гніздування водоплавних та інших птахів. Чорноморський заповідник – найбільший за площею біосферний заповідник в Україні. Його площа 89129 га, з них 70509 га – заповідне ядро (з режимом повної заповідності) і 18620 га – буферна зона. До Червоної книги України та Червоної книги Європи занесено 41 вид рослин, 37 видів комах, 86 видів хребетних (з них 57 видів птахів, 14 ссавців). У складі флори та фауни заповідника велика кількість ендемічних видів.

Завдяки співпраці з науковцями для юннатів організовується чимало наукових експедицій. Зокрема, гуртківцям подобаються експедиції з обстеження дельти р. Дніпра, які проводяться під науковим керівництвом учених Чорноморського біосферного заповідника. Діти ознайомлюються з методами гідробіологічних досліджень, вивчають біологічне різноманіття плавнів на ділянках з різним ступенем антропогенного навантаження. Багато корисного і цікавого про природу Північного Причорномор'я юннати дізнаються у музеї Чорноморського біосферного заповідника. Гуртківці використовують результати своєї літньої практики

у процесі підготовки конкурсних робіт для Малої академії наук України.

Суттєву допомогу в організації досліджень екології дельти р. Дніпра надає Херсонська гідробіологічна станція Національної академії наук України (директор – кандидат біологічних наук Т.Л. Алексенко). Відповідно до угоди про співпрацю створено програму спільних досліджень, науковці консультують юннатів, допомагають в опрацюванні та аналізі отриманих результатів, надають експедиційне й лабораторне обладнання для досліджень.

Основний напрям діяльності Херсонської гідробіологічної станції – дослідження біорізноманіття Дніпровсько-Бузької дельти як складової Південноукраїнського екологічного коридору та розроблення рекомендацій щодо його збереження і відновлення. У рамках співпраці з Херсонською гідробіологічною станцією у травні 2008 року юннати Центру взяли участь у наукових читаннях до 90-річчя НАН України. Учні репрезентували результати своїх наукових досліджень перед ученими області.

Під керівництвом наукового співробітника гідробіостанції Г.М. Мінаєвої вихованка Центру Ася Срібна збрала матеріал для створення юннатівського каталогу «Мікроскопічні водорості Херсонської області», який подала на Всеукраїнський конкурс «Мікроскопічні водорості – показники екологічного стану довкілля».

Згідно з планом роботи Центру, юннати провели засідання екоклубу «Пролісок» в Інституті землеробства Південного регіону Української академії аграрних наук. С.О. Єрін, старший науковий співробітник інституту, працівник лабораторії наукових досліджень інтелектуальної власності, маркетингу, інновацій та науково-інформаційного забезпечення, провів екскурсію по інституту, ознайомив із селекційною роботою вчених з виведення найкращих сортів зернових, сої, кукурудзи, дав поради дітям щодо планування цікавих дослідів на навчально-дослідній ділянці Центру.

Н.П. Мацько, старший науковий співробітник інституту, працівник лабораторії наукових досліджень інтелектуальної власності, маркетингу, інновацій та науково-інформаційного забезпечення, запропонувала юннатам здійснювати дослідницьку діяльність сільськогосподарського напрямку. В інституті є чудове зібрання наукових праць українських та зарубіжних учених з питань дослідження сільського господарства.

Діти ознайомилися з роботою лабораторії біотехнологій з виведення елітних сортів картоплі. І.І. Підкопай, старший науковий співробітник інституту, розповіла і продемонструвала юннатам, як у пробірках вирощують найкращі, найвроджайніші та найстійкіші до різних негативних чинників сорти картоплі.

Значно впливає на формування майбутньої наукової еліти робота вчителя. Тому співпраці з Південноукраїнським регіональним інститутом післядипломної освіти педагогічних кадрів ми

надаємо важливого значення. Н.І. Пугачова, завідувач науково-методичної лабораторії біології та основ здоров'я, та Г.С. Юзбашева, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри природничо-математичних дисциплін, використовують наш Центр як базу для проведення практичних занять, семінарів для вчителів, які навчаються на курсах підвищення кваліфікації. Особливо цікавляться вчителі питаннями підготовки учнів до участі в секціях хіміко-біологічного напрямку, організацією екологічних природоохоронних акцій, конкурсів, роботи на навчально-дослідній земельній ділянці, у теплиці, живому куточку.

Педагогічний потенціал та матеріальна база Центру дає можливість на високому рівні реалізувати лабораторний практикум з підготовки команди юннатів Херсонської області до участі у всеукраїнських олімпіадах з біології, який розроблено спільно із співробітниками Південноукраїнського регіонального інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів. Гарним показником якісної роботи є перше та друге місця, які посіли Микола Ашпін та Кирило Рубаник у 2008 році на Всеукраїнській олімпіаді з біології.

Протягом двадцяти років Херсонський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді разом з Інститутом природознавства Херсонського державного університету проводять еколого-просвітницьку та виховну роботу з молоддю. Студенти Херсонського державного університету проходять літню польову практику на навчально-дослідній земельній ділянці Центру, вивчають передовий досвід позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку. Інститут природознавства Херсонського державного університету забезпечує облЦЕНТУМ педагогічними кадрами та навчально-методичним обладнанням, надає аудиторії для діяльності Херсонського відділення Малої академії наук України (хіміко-біологічний напрям). Учені Херсонського державного університету є науковими керівниками учнівських науково-дослідних робіт. На базі інституту організовано навчально-консультаційний пункт для учнів області.

Юні науковці, вихованці О.Є. Ходосовцева, доктор біологічних наук, професора Херсонського державного університету, демонструють високі результати на конкурсах науково-дослідних учнівських робіт, міжнародних олімпіадах з екології. Колишні призери обласних та всеукраїнських етапів конкурсу Малої академії наук Андрій Богуславський, Ірина Редька, Максим Скалдин нині є викладачами Херсонського державного університету і вже самі готують молоде покоління науковців.

Педагогічний колектив Херсонського облЦЕНТУМ прагне розширити коло своїх партнерів і має цікаві задуми щодо подальшої еколого-просвітницької та природоохоронної роботи в області, розвитку здібностей талановитих учнів.